

**VIAȚA SFÂNTULUI
NICOLAE VELIMIROVICI,
NOUL GURĂ-DE-AUR,
EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI**

Sfântul și de-Dumnezeu-purtătorul părintele nostru, Episcopul Nicolae de fericită pomenire, s'a născut în zorii zilei de 23 Decembrie 1880, de praznicul Sfântului Naúm al Ohridei, din părinți Sârbi binecredincioși, pe nume Dragomir și Katarina Velimirovici, în sătucul Lélíci, doar la 8 kilometri sud-vest de Válievo, oraș aflat la poalele munților Póvlen din Serbia apuseană. Deoarece s'a născut foarte bolnăvicios, acest copil al lui Dumnezeu a fost botezat la scurtă vreme după naștere. I s'a dat numele Nikolai, după numele sfântului ocrotitor al casei, Sfântul Nicolae al Mirelor Likiei, prăznuit la 6 Decembrie. Nikolai era cel dintâi fiu al lui Dragomir și al Katerinei, și a fost urmat de alți opt copii, care, din nefericire, au murit mai târziu cu toții, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Botezul micului Nikolai a avut loc la Mănăstirea Célie și a fost săvârșit de iubitul Părinte Andréi, parohul bisericii din Lélíci.

Părinții lui Nikolai erau țărani credincioși, care își întrerupeau întotdeauna munca pentru rugăciune, țineau posturile și rânduiala liturgică a Bisericii Ortodoxe. Mama lui, Katarina, femeie credincioasă, a fost cea care i-a dat lui Nikolai cele dintâi învățăminte despre Dumnezeu, Iisus Hristos, viețile sfinților și praznicele anului bisericesc. Adeseori, Nikolai putea fi văzut mergând dus de mână împreună cu mama lui la Mănăstirea Célie – un drum de 5 kilometri – pentru a se ruga și a se împărtăși. Mai târziu, pe vremea când era episcop, Nicolae își aducea aminte de aceste lecții despre Dumnezeu și de plimbările cu mama lui ca fiind cele mai marcante experiențe din viață. A scris despre ele într'o poezie autobiografică scrisă în Sârbă, numită „Rugăciunile unui întemnițat” (1952).

Educația lui Nikolai a început în Mănăstirea Célie, închinată Sfinților Arhangheli Mihaíl și Gavriíl – locul în care tatăl lui, Dragomir, nădăjduia să învețe pentru a ajunge un conducător și un protector al satului său, Lélíci. Părintele Andréi l-a învățat pe micul

Nikola – așa i se spunea în Lélici – cititul, scrisul și aritmetica. Pe lângă aceste lecții, Părintele Andréi, duhovnicul micului Nikola, l-a învățat Scripturile, învățăturile Sfinților Părinți ai Bisericii și datinile naționale și religioase din moștenirea Sârbă. Această învățătură l-a însuflat pe micul Nikola de la bun început. De mic copil, el a dat dovadă de o minte extraordinar de profundă și de dorința de a învăța. Adeseori, în timpul vacanțelor de vară, Nikolai se urca în clopotnița bisericii mari a Mănăstirii Célie, unde stătea ascuns toata ziua, rugându-se și citind. Astfel, datorită înrâuririi mamei sale și a învățăturilor iubitului părinte Andréi, Nikolai părea menit pentru ceva mai mult decât să fie conducătorul sătucului Lélici.

După absolvirea clasei a șasea la gimnaziul din Válievo, Nikolai a vrut să intre la Academia Militară, dar nu a putut trece de examenul medical, deoarece era, potrivit comisiei medicale, „prea mic, cu umeri insuficient de lați și fără o constituție puternică pentru astfel de activități.” Aceasta a fost, negreșit, dumnezeiasca voie a Părintelui Ceresc, care nu a dorit ca Nikolai să o ia pe un alt drum, ci să fie ostaș al Împărăției Cerești, nu a celei pământești.

Îndată după aceea, Nikolai a dat admiterea la Seminarul Sfântul Sávva din Belgrad și a fost primit să își înceapă studiile de seminarist. Pe lângă materiile obișnuite pe care le studia, Nikolai începu să citească lucrările celor mai de seamă scriitori ai culturii europene din apus și din răsărit: Shakespeare, Voltaire, Nietzsche, Marx, Pușkin, Tolstoi, Dostoievski și alții. Autorul lui preferat era, fără îndoială, muntenegreanul Petar Niegoș, ale cărui scrieri a început să le citească din primele zile de școală în Válievo. Examenul de absolvire a studiilor din seminar a constat într’o expunere despre poezia și gândirea lui Niegoș. Această expunere, ținută în 1902 la Mănăstirea Rakovița, aflată la câțiva kilometri depărtare la sud de Belgrad, i-a uimit nu doar pe colegii, ci și pe dascălii lui. Viața

lui Nikolai a fost destul de grea în perioada anilor de seminar la Belgrad. Pentru că nu obișnuia să mănânce prea mult și din pricina groaznicelor condiții de viață de la seminar, Nikolai s'a îmbolnăvit de scrofuloză, o boală care afectează ganglionii limfatici. După încheierea seminarului, Nikolai a predat pentru scurtă vreme în satele Drácici și Leskovaț, precum și în Válievo. În Válievo s'a împrietenit cu Părintele Sávva Popovici, pe care îl ajuta în activitățile parohiale și de la care a învățat cum să se implice în viața de zi cu zi a credincioșilor. În timpul vacanțelor de vară, la sfatul doctorilor, stătea la mare. În aceste perioade de odihnă a scris „Viața lui Bokel, muntenegreanul și dalmatul.” De asemenea, în acest timp, Nikolai a întemeiat un ziar, „Hriscianski Vesnik” („Vestitorul Creștin”), în care au apărut primele sale scrieri și articole.

În 1905, datorită inteligenței și a cunoștințelor sale, precum și a activităților sale evanghelice, Nikolai a fost ales, împreună cu alți studenți, să fie trimis pentru a-și continua studiile în Rusia sau în Europa Apuseană. Nikolai a ales să studieze în Europa, la Facultatea de Teologie a Vechilor Catolici din Berna, Elveția. Pe lângă studiile făcute la Berna, Nikolai a studiat în Germania, Anglia și, mai târziu, în Rusia. A primit cea mai bună educație pe care i-o putea oferi Europa Apuseană. A devenit cunoscător chiar și al cărților spirituale și filosofice ale vechii Indii. Această educație a făcut din Nikolai un renaștător, ale cărui erudiție și profunzime a gândirii erau socotite de toată lumea drept un izvor de cunoaștere și o comoară de înțelepciune și duhovnicie.

În 1908, Nikolai și-a dat doctoratul în teologie la Berna, cu o dizertație numită „Credința în învierea lui Hristos ca fundament al dogmelor bisericii apostolice.” Această lucrare originală a fost scrisă în limba germană, publicată în Elveția și tradusă mai târziu în Sârbă. În anul următor, 1909, acest adevărat geniu, la vârsta de 29 de ani, și-

a pregătit doctoratul în filosofie la Oxford, în Anglia, apoi, în vara aceluiași an, la Geneva. Nikolai și-a scris a doua lucrare de doctorat intitulată „Filosofia lui Berkeley” în limba franceză.

În toamna anului 1909, Nicolae s’a întors acasă din Europa și s’a îmbolnăvit foarte grav de dizenterie. Această boală i-a schimbat viața. Asemenea marelui theolog din primele veacuri creștine, Sfântul Grigorie al Nazianzului (†390, prăznuit pe 25 și 30 Ianuarie), a cărui viață a fost schimbată datorită unui necaz [Viața Sfântului Grigorie al Nazianzului s’a schimbat cu desăvârșire după ce corabia în care călătorea de la Athéna către Cappadókia (Asia Mică) a naufragiat în Marea Egee. El a făcut atunci o făgăduință, iar voia Domnului a fost ca el să fie salvat pentru a-și pune toată îndemânarea în slujba Domnului Iisus Hristos și a Bisericii Sale. (n.a.)], Nicolae s’a hotărât să își pună toate darurile și îndemânarea în slujba lui Dumnezeu și a Bisericii Ortodoxe.

Stând în spital aproape două luni, Nicolae s’a rugat din inimă, spunând: „Dacă Domnul are nevoie de mine, atunci mă va scăpa de boală.” El a făgăduit atunci că dacă se însănătoșește, se va călugări și le va sluji credincioșilor. Și, astfel, doctorul în teologie și filosofie Nikolai a devenit smeritul monah Nicolae. După tunderea în monahism, Părintele Nicolae a fost hirotonit preot în aceeași zi, la 20 Decembrie 1909, în Mănăstirea Rakovița. Ieromonahul Nicolae își închina astfel întreaga viață, întreaga știință și toată îndemânarea în slujba Domnului și a poporului ortodox Sârb. La scurtă vreme, Părintele Nicolae a fost făcut arhimandrit.

După tunderea în monahism, Părintele Nicolae a fost numit profesor la Seminarul Sfântul Sávva din Belgrad. S’a descoperit că nu își terminase ultimii doi ani de gimnaziu, clasa a șaptea și a opta, și a trebuit să dea un examen pentru a întruni toate cerințele și a putea ajunge profesor. Comisia înaintea căreia a vorbit Părintele Nicolae

a rămas uimită de marea lui inteligență. După cum povestea unul dintre membrii comisiei, ascultând cuvintele sale despre Hristos, toți au rămas înmărmuriți, nimeni nu a mai putut să-i mai pună vreo întrebare sau să mai zică ceva. Înainte de a fi făcut profesor, Părintele Nicolae a fost trimis în Rusia cu binecuvântarea Mitropolitului Dimitrie al Serbiei. Părintele a petrecut mai bine de un an în Rusia, unde a învățat multe despre credința arzătoare a Rușilor și despre bogăția de credință ortodoxă a țăranilor. În această perioadă, Părintele a scris prima lui mare lucrare, „Credința lui Niegoș.” Unul dintre criticii contemporani a spus despre această lucrare că, din punct de vedere religios-filosofic sau într’un spirit religios critic, tânărul profesor de seminar Nicolae nu este cu nimic mai prejos de Episcopul Cetiniei, Niegoș.

Întorcându-se la Belgrad ca profesor de seminar, Părintele Nicolae a publicat, în 1912, o antologie de predici sub numele de „Predici la poalele muntelui.” Explicând titlul, smeritul Nicolae scria că Hristos a vorbit de pe munte, dar el nu îndrăznește să vorbească decât de la poalele muntelui. În 1914, Părintele Nicolae a scris cartea „Mai presus de păcat și moarte,” o scriere de o uriașă adâncime, dar care atinge, totuși, sufletele oamenilor obișnuiți. Părintele Nicolae îi însufla pe majoritatea studenților săi. Sub înrâurirea și îndrumarea lui duhovnicească, mulți s’au călugărit, s’au preoțit sau au ajuns teologi. Unul dintre ei, Iustín Popovici, un fiu duhovnicesc al Părintelui Nicolae, a ajuns unul dintre cei mai mari teologi ai Bisericii Ortodoxe (prăznuit la 25 Martie). Cu toate acestea, în afara predării filosofiei, logicii, istoriei și limbilor străine în Belgrad, Arhimandritul doctor în teologie Nicolae Velimirovici a devenit repede o mare personalitate literară Sârbă și un păstor duhovnicesc iubit; în scurtă vreme va deveni și o personalitate internațională.

O dată cu începerea Primului Război Mondial, întreaga Peninsulă

Balcanică a fost tulburată. Poporul Sârb era în primejdie și avea nevoie de un conducător care să-l ajute să supraviețuiască crizei internaționale. De aceea, Părintele Nicolae a fost trimis într-o misiune diplomatică oficială în Anglia, căutând să dobândească sprijinul guvernului Englez pentru poporul Sârb aflat în suferință. Părintele obținuse deja doctoratul de la Oxford, așa că autoritățile Engleze i-au făcut o primire plină de cinste, potrivit vredniciei sale. Iuscința lui politică s'a vădit în predicile ținute în Anglia, care arătau nu numai o grijă adâncă pentru Sârbii năpăstuiți, dar făceau pomenire și de pacea mondială și de felul în care s'ar fi putut realiza acest ideal politic. Pe lângă ajutorul obținut pentru Sârbi, Părintelui Nicolae i s'a acordat și titlul de Doctor Honoris Causa la Universitatea din Cambridge. Scurtele lui tratate „Poruncile Domnului” și „Tâlcuire la Tatăl Nostru” au deslușit multe concepții greșite despre credința ortodoxă.

La sfârșitul verii anului 1915, Arhimandritul Nicolae și-a continuat misiunea de război, ajungând peste ocean, la New York. Misiunea lui era să îi unească pe emigranții Sârbi, Croați și Sloveni împotriva guvernului Austriac, căci marea lor parte se refugiaseră în America. Misiunea a izbutit în mare măsură, căci America a trimis peste 20.000 de voluntari Slavi iubitori de libertate – numiți „a treia armată a Episcopului Nicolae,” care au luptat îndeosebi pe frontul din Thessalonic – și sute de mii de dolari ajutor pentru frații lor de acasă. Această călătorie a fost o revelație pentru Nicolae: a primit în vis o veste de la un înger al Domnului, care i-a arătat că într-o bună zi se va întoarce în America pentru a ajuta la organizarea tinerelor comunități ortodoxe Sârbești într-o Eparhie Sârbă Americană, unită deplin cu eparhia din țara-mamă.

La începutul anului 1916, Nicolae s'a întors în iubita lui Anglie, unde s'a hotărât să rămână până la sfârșitul războiului. Și-a continuat activitatea literară scriind mai multe articole și cărți: „Duhul religios

al Slavilor" (1916, trimisă soldaților din patrie), „Serbia în lumină și întuneric" (1916), „Sufletul Sârb," „Agonia Bisericii," „Biserica Ortodoxă Sârbă" și „Renașterea duhovnicească a Europei." Adresate publicului englez, aceste eseuri și cărți apelau la simțul acestuia de dreptate pentru o Serbie aflată în suferință. Îndeosebi „Renașterea duhovnicească a Europei" a fost de mare interes pentru anglicani, pentru că făcea pomenire de puțința întoarcerii Bisericii Anglicane la Maica ei de drept, Biserica Ortodoxă. Pentru rezultatele lui academice deosebite, Nicolae a mai primit un titlu onorific de Doctor în Theologie, de la Universitatea din Glasgow, Scoția, în 1919.

Făcându-i-se foarte dor de casă, s'a întors la Belgrad la sfârșitul războiului. Acolo s'a implicat în formarea noii Iugoslavii ca interpret pe lângă primul-ministru de atunci, Nikola Pașici. Curând, Nicolae a simțit că lipsea ceva în viața lui. Voia să se implice în suferința de zi cu zi a poporului. Această dorință i s'a îndeplinit repede, o dată cu hotărârea Sinodului Bisericii Ortodoxe Sârbe din 12 Martie 1919 de a-l ridica pe Părintele Nicolae, atunci în vârstă de 39 de ani, la rangul de episcop al Jicei, scaunul istoric al celui dintâi Arhiepiscop al Serbiei. La hirotonirea întru episcop, a plâns ca un prunc nou-născut întru Domnul. Astfel, după patru ani de încercări în obținerea sprijinului Angliei și Statelor Unite, Episcopul Nicolae era pregătit să ajute el însuși la vindecarea sufletelor și inimilor rănite de război ale mult-iubitului său popor Sârb.

Vreme de doi ani (1919-1921), Episcopul Nicolae i-a îndrumat duhovnicește nu doar pe credincioșii Sârbi din Jicea, dar și pe cei din proaspăt-întemeiata Iugoslavie. Ca și Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Arhipăstorul Nicolae îi vindeca pe bolnavi, îi slobozea pe cei împovărați duhovnicește și le propovăduia despre mântuire acestor suflete smerite. În 1921, Episcopul Nicolae a fost strămutat în eparhia Ohridei și Bitolei. S'a luat această hotărâre pentru a ușura

unirea dintre biserica Sârbă și cea Macedoneană, apărută în urma unirii Iugoslaviei. Fericitul Părinte Nicolae, întotdeauna un om al unității, a reușit să îi unească în chip pașnic pe Sârbii și Macedonenii din aceste regiuni. După sădirea semințelor unirii în eparhia sa, Părintele Nicolae a vizitat Athéna, Constantinopolul și Sfântul Munte, unde a fost primit ca un unificator al tuturor ortodocșilor în numele dragostei desăvârșite pentru Hristos și Sfânta lui Biserică. În tot acest timp, Nicolae a scris două cărți: „Cuvinte despre A-tot-omul,” 1920 și „Rugăciuni pe țărmul lacului,” 1921. Această lucrare din urmă a fost scrisă în momentele de odihnă de pe malul lacului din Ohrida, într’un stil poetic-narativ foarte adânc și pătrunzător, asemenea Psalmilor lui David. Însă părintele Nicolae nu era făcut să stea pe pământul natal. Ca un far aflat pe culmile unui deal, harul lui dumnezeiesc se vedea de departe, așa că a fost chemat să țină cuvântări în universități și biserici anglicane din America. La început, guvernul Iugoslaviei și Sfântul Sinod al Episcopilor au refuzat aceste cereri adresate Părintelui Nicolae, dar invitațiile au continuat să curgă, astfel că, într’un sfârșit, au fost de acord să îl trimită pentru a doua oară în America pe îndrăgitul lor Nicolae.

Pe 24 Iunie 1921, fericitul Episcop Nicolae a ajuns, cu ajutorul Domnului, la New York. Încă de la început, a avut trei scopuri în America: 1. să țină cuvântări și predici în universități și biserici, ca să prezinte Primul Război Mondial din punctul de vedere al Europei de Est; 2. să strângă fonduri pentru întemeierea de orfeline în Serbia, necesare copiilor săraci ai căror părinți și rude muriseră în Primul Război Mondial și 3. să viziteze mai multe comunități ortodoxe Sârbești ca să le mulțumească pentru efortul patriotic din timpul războiului și ca să vadă dacă s-ar putea înființa o Eparhie Ortodoxă Americană a Bisericii Sârbe.

Strălucitul Episcop Nicolae a reușit să împlinească tot ceea ce și-a

propus. A ținut aproape 150 de cuvântări și predici în următoarele trei luni. A vorbit în multe locuri, inclusiv la Universitatea Columbia din New York, în multe comunități Sârbești, chiar și în Congregația Afro-americană St. Philip din Harlem, New York, în fața a mai bine de 1500 de enoriași. De fiecare dată când vorbea despre Primul Război Mondial, mesajul lui era unul foarte limpede. Nu țăranel est-european trebuie învinovățit pentru război, spunea el, ci, mai degrabă, privirile ar trebui să se îndrepte spre clasa intelectuală creată artificial a sistemului universitar european. El scria: „Țăranul european este un spirit nobil; intelectualii care se ocupă de țărani sânt cei care se află pe un drum greșit.” Nicolae spunea că dacă aceste circumstanțe vor dăinui în apusul Europei, nimic nu va putea împiedica un al Doilea Război Mondial. Și așa a și fost. Una dintre cele mai lămuritoare predici a fost ținută în Duminica de după Înălțarea Domnului, în 1921, în Catedrala Episcopaliană St. John din New York, numită „Piatra care au lepădat-o ziditorii,” în care chema întoarcerea Europei Apusene la adevăratul izvor și la adevărata piatră de temelie a întregii ei culturi și civilizații – Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos, Calea, Adevărul și Viața.

Nicolae a sugerat, de asemenea, că America, o țară bogată și multinațională, ar putea să țină flacăra speranței pentru întreaga omenire. Lumea devenise mică și nu mai aștepta decât să-i fie proclamată unirea. Europa a descoperit lumea. Putea America să o organizeze? – întreba mereu Nicolae, nădăjduind că America va lua calea unei lumi cu pace și dreptate pentru toți. În urma acestor cuvântări, Nicolae a fost numit „al doilea Isaia” și un „nou Gură-de-Aur” al zilelor noastre; mai mult, cuvântările sale au ajutat la primirea Iugoslaviei în Liga Națiunilor.

În ce privește deschiderea de orfelinate pentru Sârbii aflați în suferință în Statele Unite și în Iugoslavia, Nicolae a fost motivat de

porunca Domnului Iisus Hristos: „Lăsați copilașii și nu-i opriți a veni către mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor.” (Mat. 19:14) „Vedeți să nu disprețuiți pre vreunul din aceștia mici; că zic vouă că îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu cel din ceruri.” (Mat. 18:10) „Veniți către mine toți cei osteniți și împovărați, și eu voi u odihni pre voi... Că jugul meu e bun și povara mea este ușoară.” (Mat. 11:28,30) „Că am flămânzit și mi-ați dat de am mâncat, însetat-am și mi-ați dat de am băut, strein am fost și m’ați priimit, gol, și m’ați îmbrăcat, bolnav am fost și m’ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la mine... Amin zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr’acești frați ai mei prea mici, mie ați făcut.” (Mat. 25:35-36, 40)

Nicolae simțea durerea pierderii oamenilor dragi atât de profund, încât adesea plângea când îi vizita pe orfanii și pe cei mai săraci dintre săraci în patria sa. Înainte de a pleca în America a înființat orfelinatul din Bítola, punându-o în fruntea acestuia pe Igumena Ánna – cunoscută înainte ca asistenta socială Nada Adjicin – de la Mănăstirea Vracievșina. Pentru copii săraci din Iugoslavia, Episcopul Nicolae era „Deda Vladika” („Bunicul Episcop”), un om căruia chiar îi păsa și care puneă în făptuire ceea ce propovăduia, ca să le ușureze durerea și greutatea. Ca și conducător al Consiliului Sârb de Protecție a Copilului, Nicolae, de pe când era în America, a trimis mii de dolari pentru îngrijirea acestor micuți. Cu acești bani, el a organizat și a supravegheat personal orfelinele din Kralievo, Ceaceak, Gorni Milanovaț și Kraguievaț, unde peste 600 de copii săraci primeau dragostea lui Hristos.

În cele din urmă, în privința întemeierii unei Eparhii Americane a Bisericii Ortodoxe Sârbe, Episcopul Nicolae a trimis o pastorală cu prilejul Paștilor din 1921, către toate parohiile ortodoxe Sârbe din America, cu urări din partea reînființatei Patriarhii Sârbe și a Preafericitului Dimítrie, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe. De

asemenea, a schițat cu acest prilej planurile de întemeiere a unei Eparhii Sârbe în America. Nicolae a fost primul ierarh Sârb ajuns în America și, de aceea, era primit cu un respect deosebit de către comunitățile Sârbești. Sârbii aveau multe probleme în America: erau păstoriți adesea de preoți Ruși care nu le înțelegeau limba, nu existau mănăstiri care să îndrume poporul în viața duhovnicească, nu exista un seminar pentru educarea clerului și a credincioșilor, căsătoriile mixte pricinuiseră tulburare printre credincioși, schismele între alte biserici ortodoxe au iscat neîncredere în conducătorii ortodocșilor din America, practicile protestante, romano-catolice și secularismul American pătrunseseră în viața bisericească și, peste toate, lipsa de organizare a parohiilor Sârbe îi făcea pe Sârbi să se simtă ca o insulă într'un mare ocean. Potrivit cuvintelor dintr'o scrisoare a unui preot din Pittsburg trimisă Patriarhului, la începutul anului 1921, Sârbii din America erau ca niște albine într'un stup fără regină.

Episcopul Nicolae s'a întors la Belgrad în 16 Iunie 1921, după șase luni de activități misionare în America. La plecare, Sârbii de acolo au fost foarte triști, dar au nădăjduit toți să se întoarcă și să fie episcopul lor, al Eparhiei Americane. Dar nu aceasta era voia Domnului. Zece zile mai târziu, pe 26 Iunie, Vlădica Nicolae a prezentat raportul despre situația din America într'o sesiune a Sinodului Episcopilor ținută în Sremski Karlovaț, iar pe 21 Septembrie Mitropolitul Varnáva l-a numit pe Episcopul Nicolae să îndeplinească misiunea de episcop în America și i l-a dat ca ajutor pe Arhimandritul Mardárie Uskokovici de la Mănăstirea Rakovița din sudul Belgradului. Decizia i-a supărat pe mulți credincioși Sârbi din Iugoslavia, căci nici unul dintre ei – fie episcop, cleric, călugăr sau credincios – nu se simțea gata să-l lase să plece la Sârbii din America pe mult-iubitul lor Gură-de-Aur Sârb și călăuzitor evanghelic. Dezamăgit oarecum de această situație, în Ianuarie 1922 Episcopul Nicolae s'a dus în pelerinaj la Locurile

Sfinte, apoi în Sfântul Munte, la Mănăstirea Hilandar, pentru a petrece Paștile împreună cu monahii de acolo. Aceasta călătorie era o nevoie duhovnicească a Episcopului Nicolae, care simțea trebuința de a se retrage din problemele presante și de a cere îndrumare de la Părintele Ceresc.

La întoarcere, cu prilejul adunării Sinodului Episcopilor, Nicolae se încredințase că în America era nevoie de un episcop permanent care să îndeplinească planul dumnezeiesc dezvăluit de înger în vis. Astfel, el însuși l-a desemnat pe Arhimandritul Mardárie Uskokovici ca primul episcop permanent al Bisericii Ortodoxe Sârbe din America. Această numire a fost confirmată de întregul Sinod al Episcopilor și, pe 18 Octombrie 1923, Arhimandritul Mardárie a fost numit conducătorul Bisericii Ortodoxe Sârbe din America.

Această hotărâre nu a fost doar o binecuvântare duhovnicească pentru episcopul Nicolae, eliberându-l de multele obligații care îi apăsau pe umeri, dar și o binecuvântare pentru credincioșii din Iugoslavia. Nicolae era acum liber să se dăruiească pe deplin scrisului și păstoririi credincioșilor, spre sporirea dragostea pentru Hristos și Biserica Lui. În 1923, Nicolae a scris „Noi predici la poalele muntelui,” „Gânduri despre bine și rău” și o lucrare mai lungă intitulată „Omiliile la Evangheliile din Duminici și praznice.”

Pe lângă scris, Nicolae a fost conducătorul unei mișcări religioase populare, numită mai târziu „Mișcarea Bogomoliților” (sau a rugătorilor către Dumnezeu). Ucenicilor Vlădiciei le plăcea să se adune la reședința episcopală ca să cânte imnele emoționante și ziditoare pe care acesta le scrisese. Rugăciunile către Dumnezeu în limba lor maternă erau o bucurie pentru acești Sârbi credincioși. Creștinii Sârbi au găsit în Nicolae o prospețime evanghelică ce le înnoia sufletele după război și le îngăduia să fie din nou în dragostea desăvârșită a lui Hristos.

Rugându-se în limba poporului, acești Sârbi doritori să trăiască o viață creștinească autentică au putut fi zidiți duhovnicește într'un popor al lui Dumnezeu, cu Nicolae cel rugător la Dumnezeu arătându-le drumul. Erau mulți preoți care invidiau mișcarea Bogomoliților condusă de Nicolae, însă, după ce au simțit creșterea duhovnicească a credincioșilor, au început treptat să susțină această mișcare de rugăciune. Acești râvnitori ortodocși, prin citirea necurmată a Scripturilor, prin cântarea de imne duhovnicești, prin trăirea în rugăciune, prin pelerinajele dintr'o mănăstire în alta, prin spovedirea statornică a păcatelor, prin ținerea posturilor și prin deasa împărtășire cu scumpul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos, au început să preschimbe treptat clerul din eparhiile Sârbești. Episcopul Nicolae, un iscusit meșter al păstoririi credincioșilor, le-a îngăduit celor ce-l căutau pe Dumnezeu să ducă această viață ca să înnoiască Biserica Sârbă. Prin acest curent de rugăciune, a fost reînsuflețit monahismul și studiul teologiei, după cum o dovedește viața marelui theolog și nevoitor Iustín Popovici.

În 1927, la invitația Societății Iugoslave Americane, a Institutului Politic din Williamstown, Massachusetts și a Fundației Carnegie pentru Pace Mondială, Episcopul Nicolae a mers din nou în America, pentru a treia oară. Nu a stat decât trei luni, ținând prelegeri la diverse universități și biserici, și interesându-se de progresul lucrărilor la Mănăstirea Sfântului Sávva din Libertyville, Illinois, sub conducerea noului episcop investit Mardárie. Pe drumul de întoarcere în Serbia, Nicolae s'a oprit la Londra, unde a stat două săptămâni, prorocind că o nouă catastrofă amenință Europa. Prorocul Nicolae, un om înrădăcinat în prezent, cu o vedere limpede asupra viitorului, era un glas care striga în pustie către un popor ce nădăjduia într'un viitor pașnic. Mesajul lui era limpede: Pocăiți-vă, căci s'a apropiat Împărăția Cerurilor!

Cuviosul episcop s'a întors la Ohrida și a început iarăși să scrie. Părea că timpul petrecut pe pământ străin i-a umplut sufletul și mintea – întreagă ființa sa – de neobosite gânduri dumnezeiești despre Raiul cel Veșnic făgăduit, iar singurul fel în care se putea elibera de aceste tânjiri era să scrie despre ele. În 1928, a scris „Credința oamenilor învățați,” „Războiul și Biblia” și „Prologul de la Ohrida.”

Această carte, „Prologul de la Ohrida,” de peste 1000 de pagini, a avut ca model vechea literatură aghiografică, care cuprindea vieți scurte de sfinți și întâmplări ziditoare din viețile sfinților bărbați și femei, dar și din viețile păcătoșilor obișnuiți. Numit și „Viețile Sfinților,” textul era întemeiat pe calendarul zilnic al sfinților ortodocși. Tradus în Engleză în 1985, „Prologul de la Ohrida” a devenit o carte de căpătâi pentru creștinii apuseni. Episcopul Muntenegrului Amfilohie Radovici, unul dintre ucenicii Părintelui Nicolae, a spus odată că cele două cărți pe care trebuie cineva să le citească și să le pună în faptuire pentru a se mântui sânt Scriptura și „Prologul de la Ohrida.”

În orașul Bítola din eparhia Episcopului Nicolae se găsea Seminarul Sârb Sfântul Ioán Theologul. Din 1929 și până în 1934, unul dintre profesorii de teologie de acolo era tânărul Ieromonah Ioán Maximovici, viitorul Arhiepiscop Ioán al San Francisco-ului. Episcopul Nicolae îl prețuia și îl iubea pe Părintele Ioán și avea o înrăurire binefăcătoare asupra lui. Nu o dată a fost auzit spunând: „Dacă vrei să vezi un sfânt în viață, du-te la Bítola, să-l vezi pe Ioán.” Viețile Episcopului Nicolae și a părintelui Ioán vor deveni paralele la un moment dat: amândoi și-au petrecut ultimii ani din viața în America și au murit acolo, și amândoi au fost proslăviți sfinți.

La începutul anului 1930, Episcopul Nicolae a participat la conferința Pan-ortodoxă ținută la Mănăstirea Vatopedi din Sfântul Munte. Putem spune că Părintele a fost în acea perioadă un glas al Ortodoxiei; el nu păstora doar credincioși ortodocși Sârbi, Ruși și

Bulgari pentru a depăși orice tendințe naționaliste care ar fi putut amenința iubirea desăvârșită și unitatea duhovnicească dintre ei, dar, de asemenea, și poate mai de seamă, cuviosul episcop, prin felul său de a percepe adevărata tradiție, putea înfățișa pe înțelesul creștinilor apuseni adevărul și credința veșnică în Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică.

Înainte de al Doilea Război Mondial, Nicolae a scris „Simboluri și semne,” 1932 și „Nomologia,” 1940, iar în 1937, Nicolae a început să facă o antologie a scrisorilor sale, numită „Epistole misionare.” Această antologie de sute de scrisori este o mărturie a uimitoarei sale lucrări evanghelice și arăta cât de ancorat era în prezent și în criza duhovnicească a vremii.

În 1941, o dată cu ocupația Germană a Iugoslaviei, Episcopul Nicolae și Patriarhul Gavriil Dojici au fost arestați și condamnați la închisoare, în cumplitul lagăr de la Dachau din Germania. A stat doi ani în Dachau, văzând și pătimind de pe urma unora din cele mai nemiloase chinuri care au existat vreodată. Nicolae spunea apoi că a putut supraviețui acestor chinuri groaznice numai cu ajutorul Maicii Domnului. În închisoare a scris „Canon de rugăciune și cerere către Preasfânta Născătoare-de-Dumnezeu” și „Trei rugăciuni în umbra baionetelor nemțești.” Aceste scrieri sânt un fel de jurnal duhovnicesc al anilor de captivitate. Pe 8 Mai 1945, în urma eliberării de către Divizia Americană 36 din cadrul Forțelor Aliate, sfinții mărturisitori Nicolae și Gavriil au scăpat din închisoare. Amândoi au căutat atunci adăpost în Anglia. După aceea, mărturisorul Gavriil s’a întors la Belgrad ca patriarh, în timp ce mărturisorul Nicolae a plecat în America, pentru a patra și cea din urmă oară. După ce i-au trecut durerile de spate și de picioare, episcopul surghiunit a început, ca de obicei, să țină cuvântări în mai multe instituții academice. În Iunie 1946 a fost premiat pentru strălucita lui activitate academică

cu titlul de Doctor în Theologie la Universitatea Columbia - cu totul, Episcopul Nicolae a primit cinci doctorate.

Din 1946 până în 1949, Cuviosul Nicolae, mereu credincios poporului Sârb, a predat la Seminarul Sfântul Sávva din Libertyville, Illinois. Dându-și seama de nevoia Sârbilor născuți în America de a avea un catehism scris în engleză, a publicat „Credința Sfinților,” 1949. În 1950, a scris un eseu în engleză despre mistica ortodoxă, „Universul semnelor și simbolurilor,” precum și o carte în Sârbă numită „Țara de nicăieri.” În 1951, pe când predă la Sfântul Sávva a scris „Viața Sfântului Sávva.” După spusele distinsului profesor doctor Veselin Kesici, această carte ne descoperă ceva despre Episcopul Nicolae, în tâlcuirea făcută la sfârșitul „Vieții Sfântului Sávva”: „Sávva a renunțat la casa lui liniștită din Studenița și s’a rugat lui Dumnezeu să moară în pământ străin.” De ce s’a rugat pentru aceasta? Episcopul Nicolae dă mai multe motive: protestul lui Sávva împotriva neorânduiei politice, dorința de a trezi conștiința oamenilor și credința că îi va putea ajuta la mântuire din afară. Aceste trei motive probabil că au influențat hotărârea Sfântul Episcop de a veni după război în America și de a nu se mai întoarce în Iugoslavia.

În 1951, îndrăgitul Episcop Nicolae s’a mutat la Mănăstirea ortodoxă Rusă a Sfântului Tíhon din South Canaan, Pennsylvania. Aici și-a petrecut ultimii cinci ani din viața pământească, ca profesor, decan și, în cele din urmă, rector al Seminarului. Făcându-se toate pentru toți, Nicolae a publicat articole în Rusă pentru toți căutătorii de Dumnezeu de la Sfântul Tíhon. Ușurința și fluența pe care o avea în limbile străine îi uimea pe toți. Nicolae putea citi, scrie și vorbi în șapte limbi străine. Pe lângă activitatea lui de la Sfântul Tíhon, Episcopul Nicolae ținea cursuri și la Seminarul Sfântul Vladimir din Crestwood, New York, și la Seminarul Ortodox și Mănăstirea Sfintei Treimi din Jordanville, New York.

Nu i-a uitat nici pe credincioșii Sârbi și a publicat în 1952 „Secerișul Domnului” și „Casiana,” o poveste a pocăinței. În 1953 a scris „Divanul,” o carte despre Maica Domnului și minunile ei. Cea din urmă carte a lui, „Singurul iubitor de oameni” a fost publicată postum, în 1958. Ultima lui activitate a fost la Institutul Biblic Sârb, unde a publicat o serie de șapte scrieri scurte pe felurite teme theologice: „Hristos a murit pentru noi,” „Cugetări la cele șapte zile,” „Îngerii, frații noștri mai mari,” „Șapte cereri,” „Biblie și putere,” „Scrisori misionare” și „Taina atingerii.”

Sfântul și de-Dumnezeu-purtătorul Părintele nostru Episcop Nicolae a trecut la Domnul în timp ce se ruga, în noaptea dintre 17 și 18 Martie 1956, în chilia lui modestă de la Seminarul Ortodox Sfântul Tihon. Avea 76 de ani. Slujba de înmormântare a fost făcută la Catedrala Sârbă a Sfântului Sávva din New York. Au venit credincioși din toată lumea ca să fie alături de unul dintre cei mai mari arhieri ortodocși ai secolului al XX-lea. Din New York, trupul neînsuflețit a fost dus în Libertyville, Illinois, la nord de Chicago, în Mănăstirea Sârbă a Sfântului Sávva, unde au fost ținute mai multe parastase. A fost înmormântat în partea de sud a mănăstirii, la 27 Martie 1956.

Ca și Sfântul Sávva, luminătorul Serbiei, Sfântul Episcop Nicolae a murit în pământ străin. În spatele bisericii mari a Mănăstirii Célie din satul său natal, lângă mormântul Arhimandritului Iustín Popovici (†1979), era pregătit un loc pentru întoarcerea la credincioșii pe care i-a iubit atât de mult. Și, la 27 Aprilie 1991, după 25 de ani de la adormirea întru Domnul, trupul Sfântului Episcop Nicolae a fost adus acasă, în vestul Serbiei. Credincioșii ortodocși Americani, și mai ales Rușii ortodocși nu l-au uitat pe Episcopul Nicolae. La Mănăstirea Sfântului Tihon, chilia lui a fost preschimbată într-o cameră de rugăciune și meditație.

Iubitul lui ucenic, Iustín Popovici, scria aceste cuvinte în 1961, la cinci ani după moartea Episcopului Nicolae: „Îți mulțumim, Doamne – într’însul avem un nou Apostol! Îți mulțumim, Doamne – într’însul avem un nou Evanghelist! Îți mulțumim, Doamne – într’însul avem un nou Mărturisitor! Îți mulțumim, Doamne – într’însul avem un nou Mucenic! Îți mulțumim, Doamne – într’însul avem un nou Sfânt!”

Sfinte Părinte Nicolae, mărirea slavei tale luminează tuturor, iar dumnezeiasca ta strălucire ne luminează pe toți cu îmbelșugata dragoste a lui Hristos, Împăratul Păcii și Păstorul cel smerit! Roagă-te lui Hristos cel Unul Iubitor-de-oameni, preaiubite Arhipăstorule, pentru noi neputincioșii și îmbătrâniții în păcate, ca mintea Sa, strălucirea Sa, grija Sa, lucrarea Sa, dumnezeirea Sa, vârtutea Sa, jertfa Sa, smerenia Sa și slava Învierii Sale să lumineze inimile noastre, spre a putea răspândi după putință dragostea Sa până la capătul lumii – Căruia se cuvine slavă, cinste și închinăciune, împreună cu Părintele Său cel fără-de-început și dătătorul-de-viață Duh, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

**VIATA SFÂNTULUI
NICOLAE VELIMIROVICI,
NOUL GURĂ-DE-AUR,
EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI**

---

*Text apărut în „The Orthodox Word,” Nr. 171 (1993), pag.
161-183, retipărit împreună cu viețile altor Sfinți Sârbi în
„Patericul Sârb,” Vol. I (Platina, CA: St. Herman Press,
1994), și în cartea „Sfinții Bisericii Ortodoxe Sârbe,” de
Pr. Daniel Rogich*

Traducere/ Ioana Profir

Redactor/ Radu Hagiu

Layout/ Atelieruldegrafică.ro

Dtp/ Remus Brihac

Editura Predania/ CP 67, OP 13, București

www.predania.ro

PREDANIA